

Malezyalılar İslamcılara mı Oy verdi? 2018 Genel Seçimlerinde PAS ve AMANAH Partileri Hakkında Değerlendirmeler

Mohd Irwan Syazli Saidin

Özet: Mayıs 2018'de yapılan son genel seçimlerde, PAS ve yeni kurulan İslamcı parti AMANAH oyların çoğunluğunu alarak parlamento ve eyaletlerde birçok sandalye elde etmeyi başardı. BN ile Najib Razak yönetiminin düşmesi ve Pakatan Harapan'ın zafer kazanmasıyla, PAS ve AMANAH içindeki baskın İslamcı adaylara kısmi bir destek ortaya çıktı. Önceki seçimlere kıyaslandığında, 2018 seçimlerinde hem parlamento hem de eyalet meclisinde kazanılan sandalye sayısındaki artış, dolaylı olarak, özellikle Malezya'nın doğu kıyısında olmak üzere, bazı parlamento bölgelerinde süregelen siyasal İslam'a destek verme eğilimini göstermiş oldu. Önceki rejimle ilişkilendirilen yolsuzluk sorunlarının dışında, bu eğilim, "tanıdık yüzler" faktörü ile birlikte, İslamcılar ve onların Malezya siyasi arenasındaki varlıklarını sürdürmelerine yardımcı olan koalisyon üyesi partiler arasındaki siyasal pazarlıklardan kaynaklanmış olabilir.

Giriş

Malezya'da İslam, nüfusun büyük çoğunluğunun inancı olarak, dini bir çerçevede gelişti. Malezya farklı ırk ve dinlere ev sahipliği yapsa da, İslam'ın, hem siyasal hem de kültürel olarak, müntesipleri ve çoğunlukta olan Müslüman Malay vatandaşlar arasında ön planda olduğunu belirtmek önem arz ediyor. İslam dünyası genelinde İslami aktivizme artan rağbet göz önüne alındığında, popüler yaklaşımların İslam'ın ışığında alternatif seslerce temsil edilmesi, Malezya'daki İslamcılarının da dikkatini çekti. Aslında, İslam'ın Malezya siyasetinde etkisinin hissedilebilmesini, yerleşik İslamcı parti, Malezya İslam Partisi (PAS) sağlamaktadır. Ayrıca, yenilikçi bir İslamcı parti olan Milli Güven Partisi (AMANAH) gibi alternatif aktörler de bugün Malezya'da İslamlaşmanın söylemsel doğası ve siyasileşmesi nedeniyle oyuna dahil olmaya başlamıştır. Hem Müslüman hem de gayrimüslim Malezyalıların desteğini almak "İslam'dan esinlenen" bu partilerin siyasal amacı olarak görülmektedir. Eylemleri; ideoloji, siyasal yaklaşım ve siyasal aktivizm açılarından çeşitlilik gösterse de, PAS ve AMANAH bünyesindeki bu aktörler, ülkedeki siyasal İslam söylemine ve seçim demokrasisinin gelişim dinamiklerine büyük katkıda bulunmuştur. Aşağıdaki tartışma, Malezya'daki siyasal İslam zemininde bu iki parti arasındaki farklılıkları vurgulayacaktır.

Eylemleri; ideoloji, siyasal yaklaşım ve siyasal aktüizm açılarından çeşitlilik gösterse de, PAS ve AMANAH bünyesindeki bu aktörler, ülkedeki siyasal İslam söylemine ve seçim demokrasisinin gelişim dinamiklerine büyük katkıda bulunmuştur

PAS'a Karşı AMANAH

Malezya İslam Partisi (PAS) veya Malayca adıyla Parti İslam Se-Malezya, 21.yüzyıl Müslüman dünyasındaki modern İslamcı hareketlerinkarmaşıklığı,kültürel yaratıcılığı ve çeşitliliğini gösteren yerinde bir örnektir. Parti yaklaşık altmış yıldır Malezya'nın siyaset sahnesinde Müslümanlar arasındaki popülerliğini arttırdı. PAS, Malezya'nın bağımsızlığından önce, resmi olarak 24 Kasım 1951'de kuruldu ve kuruluşundan bu yana ülkedeki siyasal İslam söylemi üzerinde söz sahibi oldu. Hâlen Abdul Hadi Awang'ın başkanlık ettiği PAS, Malezya'da, 1955'teki ilk genel seçimlerden itibaren siyasal rekabet içerisinde kalmayı başaran tek İslamcı muhalefet partisidir. Bir önceki Malezya rejimi tarafından baskıya uğrayan PAS, yeni zorluklarla baş etmek için yıllar geçtikçe evrildi ve "demokrasi oyunu"nu oynamada ustalık kazandı. Önceki seçim sonuçlarından da görüldüğü üzere, bunu, seçimlerde mutlak zaferler kazanarak değil, Malezya'nın eski yarı demokratik sisteminin getirdiği zorluklara rağmen elli beş yıldan fazla bir süredir önemini koruyan bir siyasi güç olarak kalmasıyla başardı. Köklü ideolojik bir parti olan PAS, temel doktrini olan İslam'a, İslamcılığa veya siyasal İslam'a güçlü bir şekilde inanmakta ve bu şekilde kendini İslami olmayan diğer Malezya partilerinden sıkça ayırmaktadır. PAS liderleri, İslam'ın sadece ritüel, namaz ve Allah'a ibadet etmekten ibaret olmadığını; bir yaşam tarzı olarak benimsenmesi gerektiğini defalarca vurgulamıştır. PAS için İslam, mutlak anlamda bağlılık gerektiren bir inanç ve öğretiler sistemi olmasının yanı sıra, aynı zamanda tüm Müslümanlar için belirli bir gaye ve hedefi olan bir eylem programıdır. Dolayısıyla kuruluşundan

itibaren PAS, İslam'ı; siyasi, ekonomik veya toplumsal konularda, hayatın tüm esaslarının vücut bulmuş hâli olarak görmüştür.¹

Milli Güven Partisi veya yaygın ve resmi Malayca adıyla Parti Amanah Negara (AMANAH) ise, yeni kurulan bir İslamcı parti olarak siyasal İslam'ın ılımlı ve yenilikçi yaklaşımını benimsemektedir. Parti, Ağustos 2015'te önceden PAS üyeleri ve önde gelen liderlerinden oluşan bir grup İslamcıya devredilmeden önce Malezya İşçi Partisi olarak kurulmuştu. İslam, partinin esas değerleri olarak saygı gördüğü müddetçe, partinin temel ideolojisi, toplumun tüm katmanlarında ve Malezya'nın çeşitli dinlere mensup vatandaşları arasında açık görüşlülük, hoşgörü ve kapsayıcılığın önemini vurgulayan ilerlemeci ve ılımlı bir siyasal İslam'ı yansıtmaktadır. Parti, hangi dinden olursa olsun tüm görüşlere saygı gösterilmesi ve liberal demokratik bir çerçevede farklı siyasi fikir ve yaklaşımların tartışılması gerektiğini kabul etmektedir. Partinin gayrimüslimlerden destek alma çabaları pragmatik adımlar olarak görünse de reformist ve ilerlemeci (ıslah ve tecdit) tavrı ve nihai hedefi artık şeriat hukukunu uygulamak ya da İslami bir devlet kurmak olmadığı için neo-İslamcılık fikrini benimsemesiyle kendisini PAS'tan ayırmayı başardı. AMANAH liderleri, yeni partinin başlıca önceliklerinin çok kültürlü ve çok dinli bir ülkede temel özgürlük ve siyasi hakların savunulması olduğunu defalarca vurguladı.²

AMANAH liderleri, yeni partinin başlıca önceliklerinin çok kültürlü ve çok dinli bir ülkede temel özgürlük ve siyasi hakların savunulması olduğunu defalarca vurguladı

Muhafazakâr ve demokrat olarak bölünen İslamcılar

2015 yılında PAS içerisindeki anlaşmazlıklar ve “profesyonel” ve “muhafazakâr” gruplar arasındaki ayrılığın yanında, partinin icra kuruluna yeniden seçilmemenin verdiği bıkkınlık nedeniyle eski PAS Başkan Yardımcısı Mohamad Sabu liderliğindeki grup PAS’tan ayrılmaya karar vererek partiyi muhafazakâr İslamcılar ve ulema yanlılarının eline bıraktı. Kendilerini “yenilikçi ve profesyonel” İslamcı olarak tanımlayan bu grup, daha sonra, 16 Eylül 2015’te yeni bir İslamcı demokrat parti olan AMANAH’ı resmen kurdu. PAS içindeki bölünmelerin temel nedeni yenilikçi ve muhafazakâr gruplar arasında uzun zamandır süregelen ideolojik çatışmaydı.³

PAS bünyesindeki muhafazakâr grup, aralarında dini eğitim almamış üyeler bulunsa da genel olarak “ulema veya din alimleri kampı” olarak adlandırılmaktadır. Bu kampta yer alan İslamcılar, genel itibarıyla İslam ve siyasal İslam’ın kamu düzenine nasıl uygulanması gerektiği konusunda, özellikle de çoğunlukla gayrimüslimlere karşı dolaylı bir dışlama pratiği olarak görülen şeriatın uygulanması konusunda muhafazakâr bir yorumu benimsemektedir. İlerici grup ise daha çok, dini olmayan doktorluk, mühendislik, avukatlık gibi geçmişlere sahip olduklarını ifade eden “profesyonel kamp” tanımı ile bilinmektedir. Bu kampın lider ve üyeleri, şeriatın derhal uygulanmasına takılıp kalmak yerine; iyi yönetim, gayrimüslimlere yönelik kapsayıcılık ve insan haklarını öne çıkartmakta, Müslümanlardan mı, gayrimüslimlerden mi geldiğine bakılmaksızın tüm görüşlere saygı gösterilmesi ve bu fikirlerin liberal demokratik bir çerçevede tartışılması gerektiğini kabul etmektedir.

Mayıs 2018 Genel Seçimleri

“Halk sözünü söyledi!”, “Malezya için yeni bir umut!”, “Najib ve Rosmah hapse girecek!” Bu popüler sloganlar, Birleşik Ulusal Malay Örgütü ve Barisan Nasional (UMNO-BN) koalisyon partilerinin 2018 genel seçimlerindeki sarsıcı yenilgisinden sonra, 10 Mayıs sabahının erken saatlerinde sosyal medya platformlarında görülebiliyordu. Aslında Malezya’da, özellikle de 2009 sonrasındaki “siyasi tsunami”de, PAS gibi İslamcı partilerin de dahil olduğu siyasal muhalefete destek verme eğilimi ortadan kalkmıştı. 2009 ve 2013’teki 12. ve 13. genel seçimlerden itibaren muhalefet ve siyasal İslam partileri bir bütün olarak, her bir seçimde tüm muhalif ve İslamcı adayların kazandığı sandalye sayısının artmasıyla, yükselişe geçmişti. Malezya’nın son genel seçimleri, hiç kuşkusuz birçok nedenden ötürü, heyecan verici geçti. Seçimler, altmış yıllık UMNO-BN siyasal hakimiyetine son vermekle kalmayıp 92 yaşındaki devlet adamı ve eski Başbakan Mahathir Muhammed’i de iktidara getirdi. Malezya’nın bağımsızlık sonrası siyasal tarihinde ilk kez, İslamcı AMANAH’ın da dahil olduğu yeni muhalefet koalisyonu Halkın Umudu veya yaygın kullanılan Malayca adıyla Pakatan Harapan (PH) resmen iktidara gelmiş oldu. Daha da önemlisi kadim muhalif lider, eski Başbakan Yardımcısı, “İslam’dan esinlenen” demokrasi aktivisti Enver İbrahim de affedildi ve serbest bırakıldı. Böylece, İbrahim’in yakın gelecekte iktidarı mevcut liderden devralarak, belki de ülkede çoktandır geç kalmış olan siyasal

Malezya’nın son genel seçimleri, hiç kuşkusuz birçok nedenden ötürü, heyecan verici geçti. Seçimler, altmış yıllık UMNO-BN siyasal hakimiyetine son vermekle kalmayıp 92 yaşındaki devlet adamı ve eski Başbakan Mahathir Muhammed’i de iktidara getirdi

reformlara zemin hazırlama fırsatıyla Malezya siyaset sahnesine dönüşünün yolu açılmış oldu.

‘Yeni Malezya’ ve eski BN rejimine karşı muhalefetin kazandığı zafer

Temel olarak etnik ve ideolojik hatlarla ayrılan Malezya siyaseti, genel itibarıyla, birçok etnik siyasi parti ile birkaç İslamcı ve birkaç seküler partiden oluşmaktadır. Mayıs 2018 seçimlerinden önce hâkim iktidar partisi, üyeleri eyalet meclisinde sandalyelerin çoğunluğuna sahip milliyetçi, Malay ve sağcı bir parti olan Birleşik Ulusal Malay Örgütü (UMNO) idi. UMNO öncülüğündeki Ulusal Cephe (BN) koalisyonu, PAS İslamcılarının da dahil olduğu muhalefet partileri için adil olmayan bir oyun sahasına neden olan seçim otoriteriyenizmi uygulamasıyla, Malezya'nın 1957'deki bağımsızlığından itibaren iktidarda kalarak girdiği tüm genel seçimleri kazandı. Buna rağmen, eski iktidar partisi, son seçimlerde yerini Eylül 2015'te Mahathir Muhammed tarafından kurulan yeni muhalefet koalisyonu Pakatan Harapan'a (PH) kaptırdı. Mayıs 2018'deki parlamento seçimlerinde PH içindeki beş parti (DAP, PKR, AMANAH, BERSATU ve WARISAN) Malezya siyasi tarihinde ilk defa, 121 sandalye elde ederek 222 sandalyenin çoğunluğunu kazandı. UMNO ve BN Malezya'yı yaklaşık 60 yıl yönettikleri ulusal seçimleri kaybetse de, oy çoğunluğuna dayalı seçim sisteminde 79 sandalye ile 18 sandalye sahibi PAS'ı ve 4 sandalye sahibi bağımsız adayları geçerek meclisteki yerini korudu. 2018 Genel Seçimlerinin sonuçları, kesin bir şekilde PH koalisyonunu, tek galip olduğu, rakipsiz bir konuma yükseltti.⁴

Pek çok açıdan Mayıs 2018 genel seçimleri, önceki UMNO-BN rejimine karşı nihai tepki ve protestonun bir yansıması olarak algılandı. Bunun temel nedeni çok sayıda tartışmalı konuyu ortaya çıkaran, geçmiş

2018 seçimlerinden önce, ekonomideki ciddi istikrarsızlık ve siyasi skandalların sayısının artması nedeniyle, Malezyalılar arasındaki memnuniyetsizlik gittikçe büyüdü

sosyo-ekonomik ve siyasi zorluklardı. Hükümet yetkililerinin büyük çaplı yolsuzlukları, hâkim rejimin iktidarı istismar ederek yaptığı yanlışlar, UMNO içerisindeki çatışmalar, Başbakanın Ulusal Fon (1MDB) skandalı,⁵ Malezya para birimindeki keskin düşüş ve vergi ve ürün fiyatlarındaki yükselişlerden sonra Najib Razak'ın görevinden derhal istifa etmesini talep eden 3, 4 ve 5. Bersih gösterilerinin yapılması buna örnek gösterilebilir. O zamandan sonra Malezya siyaseti önceki yıllara kıyasla istikrarsız ve “çalkantılı” bir görüntü çizdi. 2018 seçimlerinden önce, ekonomideki ciddi istikrarsızlık ve siyasi skandalların sayısının artması nedeniyle, Malezyalılar arasındaki memnuniyetsizlik gittikçe büyüdü. Çözüme kavuşturulamayan tüm bu sorunların arasında Razak rejiminin, İslamcılar da dahil olduğu muhalif siyasetçi ve siyasi aktivistlerin sürekli meydan okumalarına maruz kalması partisinin son genel seçimlerdeki çöküşüne yol açtı.

Peki, Malezyalılar gerçekten İslamcılara oy verdi mi?

2018 genel seçimlerine bütünüyle uygun olan, dinamik ideoloji, hedef ve siyasal yaklaşımları kapsayan PAS ve AMANAH, tartışmasız bir şekilde, Malezya'daki ana İslamcı partiler olarak görülmektedir. Oylama sonuçları PAS'ın tek başına 18 sandalye, “tanıdık yüzler” barındıran yeni yarışmacı AMANAH'ın ise etkileyici bir şekilde 11 sandalye elde ettiğini ortaya çıkardı. İlginç olan husus ise, PAS'ın 2013 ve 2008 seçimlerinde, İslamcılarının yegâne temsilcisi olarak sırasıyla 21 ve 23 sandalye kazanmış olmasıdır. Dolayısıyla, son seçimler İslamcı partilerin seçmenlerin

güvenini kazanmada ilerleme kaydettiğini göstermiştir.

14. Malezya Genel Seçimleri – PAS ve AMANAH’ın Meclis Seçim Sonuçları

Parti	PAS	AMANAH
Kazanılan toplam sandalye sayısı	18	11
Meclisteki sandalye sayısı	155	34
Oy yüzdeleri	16,642	5,37

Kaynak: Malezya Seçim Kurulu, 2018

2018 seçimlerinde AMANAH; Kota Raja’dan Mohamad Sabu, Shah Alam’dan Khalid Abdul Samad, Lumut’tan Mohd Hatta Ramli, Pulau’den Salahuddin Ayub, Parit Buntar’dan Mujahid Yusuf Rawa ve Kuala Selangor’dan Dzulkifly Ahmad gibi popüler ve tanınmış adaylardan oluşan bir listeyle yarıştığından Pakatan Harapan, koalisyon partilerinin de yardımıyla, birkaç bölgede hatırı sayılır bir destek kazandı. Bu nedenle, AMANAH ve koalisyondaki diğer üyelerin; PKR, PPBM ve DAP’ın karışık nüfuslu bölgelerden çıkacak aday sayısını belirlerken, yeni parti AMANAH’ın da Malay-Müslüman çoğunluklu bölgelerde PAS ile yarışmaya odaklanmasını öngören bir plan çerçevesinde, net bir sandalye dağılımı için müzakere yaptığı sonucuna varılabilir. Seçim öncesi müzakereler birkaç ay önce yapıldığı için bu plan herkesi memnun etmemiş olsa da bu düzenleme Mayıs 2018 seçimlerinde eski UMNO-BN rejimini “devirme” misyonunu gerçekleştirmek için kısmen iyi bir temel oluşturdu.

Tek başına olsa bile, PAS da, parlamento ve eyalet meclislerinde Kelantan, Terengganu ve Kedah gibi belirli bölgelerdeki sandalye sayısını arttırmayı başardı. Eski ruhani lideri, rahmetli Nik Abdul Aziz’in, 1990’larda Kelantan’ı UMNO’dan aldığı zaman bir “patronaj

partisi” olduğunu ispatladığı PAS’ın, oy sayısını yükseltmesinin temelinde, Malay-Müslüman çoğunluklu bölgelerde “tanıdık İslamcı simalar” faktörünü kullanmış olması yatıyor olabilir. Henüz en baştayken, seçimlerden önce bile, bazı PAS adaylarının seçmenleri çekme konusunda işlerinin, diğer adaylardan, özellikle de ‘muadili’ AMANAH’ın adaylarından daha kolay olacağı açıktı.

İslamcı partilerle birlikte Malezya’da neler yaşanabilir?

Günümüz Malezya’sında gerçekleşen olaylar İslamcı partiler içindeki farklılıkları daha da alevlendirdi. PAS ve AMANAH’ın gelişimi, bugünlerde; ideoloji, örgüt yapısı, siyasi yaklaşım ve taban aktivizmi açısından daha dinamik bir yapı ve çeşitlilik sunmaktadır. Malezya’daki İslamcılar tarafından savunulan değer ve politikalar elbette partiden partiye farklılık gösterebilir. Ancak, PAS ve AMANAH’ın merkezinde gibi görünen, tek bir değer dizisi bulunmaktadır. Bu değerler dizisi İslam’ın (veya dinin) siyaset ve toplumsal hayattaki önemiyle ilgilidir. Politik-dini açıdan PAS’ı siyasi muhafazakâr olarak tanımlamak mümkündür. Bu İslamcı grup, İslami devlet kurma gündemine ve siyasi bir tutkuyla ortaya koyduğu, şeriatın demokrasi ve seçimler çerçevesinde uygulanması ısrarına uygun bir şekilde, İslami kök ve terminolojilere odaklanmış görünmektedir. AMANAH ise yeni bir İslamcı demokrat parti olarak, sıklıkla siyasi uzlaşmacı olarak algılanmaktadır. Çünkü, parti, pragmatik

Günümüz Malezya’sında gerçekleşen olaylar İslamcı partiler içindeki farklılıkları daha da alevlendirdi. PAS ve AMANAH’ın gelişimi, bugünlerde; ideoloji, örgüt yapısı, siyasi yaklaşım ve taban aktivizmi açısından daha dinamik bir yapı ve çeşitlilik sunmaktadır

olarak demokrasi ve birey özgürlüğünün temel unsurlarını, İslami bir perspektif içerisinde, parti mücadelesinin temeli olarak kabul etmektedir. Bu durum partinin demokrasi, adalet, iyi yönetim, çoğulcu etnik ve dini menfaatler gibi evrensel konuları, İslam ve şeriatın retorik ifadelerini kullanmadan vurgulayan siyasi stratejisinde görülebilmektedir.

15. genel seçimlerin tahminen 2023 yılında yapılacağı göz önüne alındığında, belli bölgelerde, parlamento ve eyalet meclisi sandalyeleri için yarışacak olan PAS ve AMANAH arasında “ideolojik ve siyasi” bir savaş olacağına dair, hâlihazırda yayılan, büyük bir beklenti mevcuttur

2018 Genel Seçimleri sonrasındaki atmosfer, dolaylı olarak, Malezya İslamcı partilerinin genel nüfusun gözünde gerekli ve önemli kalmasında bir engel ortaya çıkarmıştır. İslamcı partiler, özellikle gayrimüslim topluluk için bir kaygı nedeni olmuştur, çünkü küresel anlamda siyasal İslam ve İslamcı hareketler genellikle aşırılığa ve şiddete olan eğilimleri nedeniyle olumsuz bir algıya sahiptir. Bu çetin zorluklara rağmen, son ulusal seçimler Malezya'daki İslamcı partilerin farklı siyasal yaklaşımlarla da olsa, şimdiye kadar demokratik kanallarla siyasi mücadele yürütme konusunda kararlılıklarını koruyup, gelecekteki hedeflerini meşrulaştırmak için şiddet yanlısı ve aşırılıkçı yöntemleri benimsemeyi reddettiklerini göstermektedir. Şahsen, bu senaryonun PAS ve AMANAH'ın, demokrasinin gelecekteki gelişimi bağlamında, bir şekilde, Malezya'daki popüler İslamcı partiler olma yolunda evrileceğini öngörmede önemli olduğuna inanıyorum. 15. genel seçimlerin tahminen 2023 yılında yapılacağı göz önüne alındığında, belli bölgelerde, par-

lamento ve eyalet meclisi sandalyeleri için yarışacak olan PAS ve AMANAH arasında “ideolojik ve siyasi” bir savaş olacağına dair, hâlihazırda yayılan, büyük bir beklenti mevcuttur. Önümüzdeki birkaç yılda, Malezya'nın siyasi yelpazesinde, İslamcılığa olan ilginin artarak sürmesi oldukça muhtemeldir. Hiç şüphesiz PAS ve AMANAH, ister muhalefette isterse hükümet bloklarında olsun, ülkenin önde gelen İslamcı siyasi partileri olmaya devam edecektir.

Referanslar

- 1- Bkz. PAS resmi internet sitesi: <https://pas.org.my/>. Ayrıca bkz. Farish A. Noor, "The Malaysian Islamic Party PAS 1951-2013" ve Dominik M. Müller, "Islam Politics and Youth in Malaysia".
- 2- Bkz. AMANAH resmi internet sitesi: <https://amanah.org.my/>.
- 3- Bkz. Damien Kingsbury, "Politics in Contemporary Southeast Asia: Authority, Democracy and Political Change".
- 4- Bkz. Malezya Seçim Kurulu. <https://keputusan.spr.gov.my/>
- 5- Bkz. William Case, "Stress Testing Leadership in Malaysia: The 1MDB Scandal and Najib Tun Razak".

YAZAR HAKKINDA

Mohd Irwan Syazli Saidin halihazırda İngiltere’de Exeter Üniversitesi Arap ve İslam Çalışmaları Enstitüsünde Ortadoğu Siyaseti alanında doktora öğrencisidir. Aynı zamanda Malezya Kebangsaan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesinde Stajyer Akademik Araştırmacıdır.

ALSHARQ FORUM HAKKINDA

Al Sharq Forum; amacı, Şark bölgesi halklarının siyasal gelişimi, sosyal adalete kavuşması ve ekonomik refaha erişmesi için tarafsız araştırmalar yapıp buna dönük uzun vadeli stratejiler geliştirmek olan, bağımsız ve uluslararası bir kuruluştur. Al Sharq Forum bu hedefini; demokratik katılım ideali, bilinçli vatandaşlık, çok taraflı diyalog, sosyal adalet ve kamu yararını gözetilen araştırmaları teşvik ederek gerçekleştirmektedir.

Adres: İstanbul Vizyon Park A1 Plaza Kat:6
No.:68 34197 Bahçelievler / İstanbul / Türkiye
Telefon: +902126031815
Faks: +902126031665
E-posta: info@sharqforum.org

sharqforum.org

    / SharqForum

 / Sharq-Forum

**الشرق
منتدى**
ALSHARQ FORUM